

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Александър Г. Гребенаров от Института за исторически изследвания – БАН, член на научното жури за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 9.1 Национална сигурност (История и теория на обществената сигурност, История на политическите и правни учения, Българската народност и държавност) за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър“, по обявен конкурс в ДВ бр. 42/07.06.2022 г.

Представени материали

За участие в обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ са подадени документи единствено от ас. д-р Йорданка Ангелова Стоянова-Тонева. Между тях са научни публикации и резюмета, дипломи, сертификати, списък на цитирания, справка за съответствие с изпълнени минимални национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ съгласно Закона за развитието на академичния състав в Р България и др.

Данни за кандидата

Единственият кандидат по обявения конкурс е ас. д-р Йорданка Ангелова Стоянова-Тонева. Завършила е специалност „История“ във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. През 2000 г. след конкурс е назначена за асистент в Учебно-научен комплекс „Хуманитарни науки и изкуства“ на ВСУ „Черноризец Храбър“. Преподава по дисциплините „История на балканските народи“ и „Нова и най-нова обща история“. През 2015 г. защитава дисертация и придобива образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Национална сигурност)“. От 2008 г. е преподавател по „История на

българската държава и право“ в Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“. Има 22 години преподавателски стаж. Член е на Съюза на учените – клон Варна и на Македонския научен институт.

Научна продукция – характеристика и приноси

Научните трудове, които са представени от д-р Стоянова-Тонева съответстват на професионалното направление, по което е обявен конкурсът за академичната длъжност „доцент“. Хабилитационният труд „Република Македония в съвременната балканска геополитика и мястото на българския национален интерес там“ е монография от 139 с., одобрена и отпечатана през 2018 г. след спечелен конкурс към Дипломатическия институт при Министерството на външните работи на Република България. Изданието е общодостъпно, разпространява се и онлайн на сайта на Института.

Трудът проследява вътрешно- и външнополитическото развитие на Република Македония (дн. Република Северна Македония) в рамките на близо три десетилетия – от прекратеното ѝ съществуване като част от Социалистическа федеративна република Югославия, до края на 2017 г. Темата е свързана с много динамични събития, характерни за страните в региона, между които е и Р Македония, добил популярност в съвремието като Западни Балкани. Някои са генерирани от вътрешнополитически фактори, други са инициирани от външни сили, носейки белега на вмешателство в обществено-политическото развитие на младата държава. Монографията на д-р Стоянова-Тонева дава отговори на голяма част от проблемите в този сложен геостратегически „възел“, в който се озовава Р Македония. В нея се разкриват слабо познати или изцяло неизвестни детайли от явления и процеси, които намират отражение в отношенията между София и Скопие и българския национален интерес. В изследователския труд се откроят редица научни приноси:

➤ Разгледан е пътят на македонската държава към независимостта и съдействието на българската дипломация в тази насока;

➤ Проследен е генезисът на партийно-политическата система и идеологическият обрат през годините в програмите на двете основни партии ВМРО-ДПНМЕ и СДМС;

➤ Представено е влиянието на външно- и вътрешнополитически фактори, влияещи върху политиката на Р Македония при взаимоотношенията ѝ със съседните ѝ страни;

➤ Анализирани са събития от държавно-политически характер, предизвикали етнически кризи и политически трусове;

➤ Показани са усилията на Р Македония за пълноправно членство в НАТО и ЕС;

➤ Направена е оценка на претенциите на македонската държава спрямо българското културно-историческо наследство във Вардарския дял от географската област Македония (дн. Р С Македония).

Наред с научните достойнства, трудът има и приложна стойност. В него могат да се открият ценни препоръки към българската дипломация. Тяхната предвидливост се преоткрива няколко години по-късно от висши представители на българската държавна политика, търсещи форми за оказване подкрепа на българските граждани зад граница. С особена стойност е предложението на д-р Стоянова-Тонева за включване на българите в Конституцията на Р Македония заедно с всички останали части от народи в нея. Въпреки споровете сред обществеността и политиците в двете държави, въпросът е на дневен ред в парламента в Скопие. С актуален характер е и друга препоръка – да се реактивират започнати или замразени проекти, свързани с инфраструктурата и транспортните комуникации като Коридор №8. Днес тази идея добива реални измерения в Р С Македония.

Трудът заслужава да се допълни с факти и анализи за събитията след 2018 г. и да се направи ново издание. То ще намери широка читателска аудитория не само в България, но и извън границите ѝ тъй като д-р Стоянова-Тонева е от водещите изследователи в тази тематика.

Наред с хабилитационния труд д-р Стоянова-Тонева е представила части от монография „Финансова култура и финансова грамотност – Ретроспекции и реалности. Идеи за финансово оцеляване“, 2 студии, 3 статии в индексирани в SCOPUS и Web of Science издания, 10 статии и доклади в индексирани и реферирани издания и 3 статии и доклади в нереферирани издания. Тези публикации, някои обнародвани в международни издания, показват интердисциплинарните научни познания на д-р Стоянова-Тонева, оставила авторски отпечатък в различни области – история, финанси, политология, етнокултура, библиотекознание, екология, образование и др.

Заклучение

Представената научна продукция на д-р Стоянова-Тонева е стойностна, с множество приноси, отговаряща на изискванията на Закона за развитието на Академичния състав в Р България. Изпълнени са условията за наличие на необходим педагогически стаж, за участие с доклади в международни и национални научни форуми, и членство в авторитетни научни организации. Изложените аргументи ми дават основание убедено да гласувам за избирането на ас. д-р Йорданка Стоянова-Тонева на академичната длъжност „доцент“ за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър“ по обявения конкурс.

27.09.2022

Доц. д-р Александър Гребенаров